

บันทึก

เรื่อง เวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญ

ข้อ ๑

คำถาม พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหารและพลเรือน พ.ศ. ๒๔๘๒ มาตรา ๓ ได้ยกเลิกพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหารและพลเรือน พ.ศ. ๒๔๗๘ พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหารและพลเรือน (ฉบับที่ ๒) ๒๔๘๐ และบรรดาบทกฎหมาย กฎและข้อบังคับอื่น ๆ ในส่วนที่มีบัญญัติไว้แล้วในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหารและพลเรือน ๒๔๘๒ หรือซึ่งแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหารและพลเรือน ๒๔๘๒ นั้น การยกเลิกกฎหมายตามที่บัญญัติไว้ ในทางปฏิบัติคงยกเลิกเฉพาะในทางที่เสียประโยชน์ ส่วนในทางที่ได้ประโยชน์ไม่ได้ยกเลิก ดังนี้ใช่หรือไม่

คำตอบ ยกเลิกหมด แต่ถึงระลึกว่ากฎหมายใหม่ที่ไม่ระบุให้มีผลย้อนหลัง ก็ไม่มีผลย้อนหลัง เพราะฉะนั้นสิทธิที่ได้ไว้แล้วตามกฎหมายเก่า ผลของกฎหมายใหม่จึงไม่กระทบกระเทือนถึงสิทธินั้น

ข้อ ๒

คำถาม ผู้มีเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญมาก แต่เพื่อประโยชน์บางอย่าง จะขอตัดเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญออกเสียบ้าง หรือจะขอแบ่งรับบำเหน็จบำนาญบ้างจะได้หรือไม่ เพราะเหตุใด ตัวอย่าง นาย ก. มีเวลาราชการ ๑๑ ปี ขอสละเวลาราชการเสีย ๒ ปี ขอให้นับเวลาราชการสำหรับคำนวณเหตุใด

คำตอบ ผู้ใดมีสิทธิอันใดอยู่ จะขอสละสิทธินั้นแต่บางส่วนย่อมทำได้ แต่จะขอเปลี่ยนแปลงข้อเท็จจริงเพื่อขอเปลี่ยนประเภทสิทธิไม่ได้ เพราะเหตุนี้ นาย ก. จึงขอรับบำเหน็จไม่ได้

ข้อ ๓

คำถาม หลักมีอยู่ว่า ออกจากราชการครั้งสุดท้ายขณะใดให้ใช้กฎหมายขณะนั้นบังคับ หลักข้อนี้จริงหรือไม่เพียงใด มีอุทธานต์ดังต่อไปนี้

คำตอบ เฉพาะที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญ หลักที่ถูกต้องก็คือภายใต้บังคับคำตอบข้อ ๑ ข้าราชการผู้ใดออกจากราชการในขณะใดก็เอากฎหมายบำเหน็จบำนาญที่ใช้ในขณะนั้นบังคับ

คำถาม นายร้อยเอก ก. เคยเป็นทหารและต่อมาได้โอนมารับราชการทางพลเรือน แล้วโอนกลับไปรับราชการทหารอีก ดังนี้เมื่อออกจากราชการขณะเป็นทหาร จะคำนวณบำเหน็จบำนาญให้นายร้อยเอก ก. ตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหารหรือพลเรือน

คำตอบ อาศัยหลักข้างบนนี้ คำตอบก็คือ สำหรับอุทาหรณ์ (ก) ต้องใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหารบังคับ สำหรับอุทาหรณ์ (ข) ต้องใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือนบังคับ

คำถาม เช่นเดียวกับอุทาหรณ์ (ก) นายร้อยเอก ก รับราชการเป็นทหาร บ้างพลเรือนบ้างสลับกันไป แต่ได้มาออกจากราชการครั้งสุดท้ายขณะเป็นพลเรือน เช่นนี้จะคำนวณบำเหน็จบำนาญให้นายร้อยเอก ก. ตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญพลเรือนหรือทหาร

คำตอบ ทั้งนี้ คณะกรรมการกฤษฎีกาเห็นว่าเป็นไปตามกฎหมายปัจจุบัน แต่ถ้าเห็นว่าไม่ถูกต้องตามความยุติธรรมอยู่บ้าง ก็เป็นเรื่องที่จะต้องแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายแต่จะต้องระวังว่าสิทธิของข้าราชการที่มีอยู่ตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหารหรือพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน แล้วแก่กรณีนั้นเมื่อจำต้องใช้พระราชบัญญัติใดบังคับจะเอาเหตุที่ต้องเอาพระราชบัญญัตินั้น บังคับไปตัดสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้นั้นมีอยู่แล้วไม่ได้ ตัวอย่าง เช่น ข้าราชการผู้หนึ่งเป็นทหาร มีเวลาราชการในระหว่างรับราชการทหารมาแล้ว ๑๐ ปี ภายหลังข้าราชการผู้นั้นมารับราชการทางฝ่ายพลเรือน เมื่อข้าราชการผู้นั้นต้องออกจากราชการซึ่งจำต้องใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือนบังคับนั้น จะอาศัยบทบัญญัติแห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือนไปตัดเวลาราชการซึ่งข้าราชการผู้นั้นได้มีมาแล้วเป็นเวลา ๑๐ ปี ตามวิธีการคำนวณในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหารให้น้อยลงกว่านั้นไม่ได้ เพราะเป็นสิทธิหรือประโยชน์ที่ผู้นั้นได้มีอยู่แล้ว

ข้อ ๔

คำถาม พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือนไม่มีบทบัญญัติให้นับเวลาราชการระหว่างเป็นกองหนุนได้รับเบี้ยหวัด เวลาระหว่างกระทำหน้าที่ในสงคราม เวลาระหว่างขึ้นทะเบียนทหารกองประจำการ และเวลาระหว่างขาดราชการ หนีราชการ ถูกขัง กักขัง จำขัง ซึ่งไม่ได้รับเงินเดือนไว้อย่างไร ฉะนั้นถ้าผู้ออกจากราชการขณะเป็นพลเรือน จะนับเวลาระหว่างเหล่านี้ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญอย่างไร โดยอาศัยเหตุผลหรือหลักกฎหมายอะไร

คำตอบ สำหรับขาดราชการ หรือหนีราชการนั้นถือว่าไม่ได้รับราชการ ฉะนั้นเวลาระหว่างขาดราชการหรือหนีราชการจึงนับเป็นเวลาราชการไม่ได้ ส่วนการถูกขัง กักขัง หรือจำขังนั้น ย่อมเป็นไปตามระเบียบวินัยของส่วนราชการ ซึ่งจะถือว่าเป็นการรับราชการหรือไม่ก็ต้องแล้วแต่ระเบียบวินัยของส่วนราชการนั้น ๆ ถ้าระเบียบวินัยของส่วนราชการนั้น ๆ ถือว่าเป็นการรับราชการ เวลาระหว่างถูกขัง กักขัง หรือจำขังก็นับเป็นเวลาราชการ ถ้าไม่ถือก็ไม่นับ

ส่วนปัญหานอกจากนี้ ให้ดูคำตอบในข้อ ๓

ข้อ ๕

คำถาม ตามที่ปฏิบัติมานั้นปรากฏว่าการโอนสังกัด กล่าวคือ การโอนจากกระทรวงหนึ่งไปรับราชการอีกกระทรวงหนึ่ง หรือจากกรมหนึ่งไปอีกกรมหนึ่ง อันจะนับเวลา

ราชการติดต่อ สำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญได้นั้น จะต้องเป็นด้วยทางราชการขอโอนกันไป หรือมีคำสั่งของทางราชการสั่งให้โอน ทั้งนี้ถูกต้องหรือไม่เพียงใด ถ้าหากว่าไม่ถูกต้อง เหตุใดในขณะนี้ทางราชการจึงต้องขอร้องให้โอนกัน

สมมติว่า ข้าราชการผู้หนึ่งหยุดจากราชการทางกระทรวงยุติธรรมโดยได้รับเงินเดือนไม่เพียงพอไม่ชอบใจผู้บังคับบัญชา (ไม่ปรากฏว่ามีใบลาแต่ประการใด) แล้วไปรับราชการทางกระทรวงมหาดไทย ดังนี้ถ้าผู้นั้นออกจากราชการ จะนับเวลาราชการของผู้นั้นในการคำนวณบำเหน็จบำนาญอย่างไร กล่าวคือจะนับติดต่อไปทั้งทางกระทรวงยุติธรรมและทางกระทรวงมหาดไทย หรือจะนับให้เฉพาะแต่ทางกระทรวงมหาดไทยทางเดียว โดยอาศัยเหตุผลอะไร

คำตอบ ถูกต้อง และการสั่งโอนตามที่ว่านั้นก็รวมทั้งกรณีเจ้าสังกัดเดิมได้สั่งให้ไปรับราชการในสังกัดอื่นด้วย

ตัวอย่างตามคำถามข้อนี้เป็นกรณีที่ข้าราชการผู้นั้นออกจากสังกัดเดิมโดยสมัครใจ จึงต้องถือว่าเป็นการลาออกโดยสมัครใจ ซึ่งการนับเวลาราชการย่อมเป็นไปตามพระราชบัญญัติ

ข้อ ๖

คำถาม คำรับรองของกระทรวงการคลังในการที่ยอมให้นับเวลาราชการติดต่อกันได้ก็ดี หรือไม่ยอมให้นับเวลาราชการติดต่อกันก็ดี ซึ่งได้พิจารณาไว้ในขณะเมื่อใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญฉบับเก่า ๆ จะมีผลผูกพันมาถึงพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญที่ใช้อยู่ในขณะนี้ ซึ่งได้ยกเลิกพระราชบัญญัติฉบับเก่าไปแล้วหรือไม่เพียงไร

คำตอบ สำหรับคำรับรองในข้อเท็จจริงย่อมเป็นไปตามคำรับรองนั้น สำหรับคำรับรองในข้อกฎหมาย ถ้ากฎหมายไม่เปลี่ยนแปลง ก็เป็นไปตามคำรับรองนั้น แต่ถ้ากฎหมายเปลี่ยนแปลงไปและกฎหมายใหม่ให้มีผลย้อนหลัง คำรับรองเดิมก็อาจถูกกระทบกระเทือนโดยกฎหมายใหม่

ข้อ ๗

คำถาม ตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญพลเรือน ๒๔๗๑ มาตรา ๑๒ (ฆ) บัญญัติว่า “ถ้าข้าราชการลาออกโดยลำพังใจสมัครของตนเองก่อนถึงกำหนดมีสิทธิจะได้รับบำนาญแต่ภายหลังกลับเข้ารับราชการใหม่ไซ้ ท่านไม่ให้นับเวลาราชการก่อนลาออกนั้นในการคำนวณบำนาญ

การที่บัญญัติมาตรานี้ไว้ มีความมุ่งหมายไปในทางตัดสิทธิใช่หรือไม่

ผู้ที่ป่วยเจ็บไม่ว่าชนิดใด ไม่มีกฎหมายบัญญัติว่าต้องลาออก แต่ผู้ป่วยเจ็บได้ลาออกจากราชการโดยทางราชการไม่ได้บังคับดังนี้ จะถือว่าเป็นการลาออกโดยใจสมัครของตนเองหรือไม่

คำตอบ ปัญหาในข้อแรก ในกรณีลาออกโดยสมัครใจนั้น กฎหมายมีความมุ่งหมายจะมีให้นับเวลาราชการตอนที่ลาออกเข้ามารวมเพื่อประโยชน์แก่การคำนวณบำเหน็จบำนาญ

ปัญหาในข้อหลัง โดยปกติเมื่อไม่มีข้อเท็จจริงแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่น ก็ต้องถือว่าเป็นการลาออกโดยสมัครใจ

ข้อ ๘

คำถาม การลาออกโดยเหตุป่วยเจ็บ ภายหลังเมื่อหายป่วยเจ็บแล้วได้ขอสมัครกลับเข้ารับราชการใหม่ทางสังกัดเดิมทางราชการสังกัดเดิมได้รับไว้ก็ดี หรือทางราชการสังกัดเดิมไม่ได้รับไว้ เพราะไม่มีตำแหน่งบรรจุ ผู้นั้นจึงไปหางานทางกระทรวงอื่นทำก็ดี ในลักษณะดังนี้

(ก) กระทรวงการคลังได้ยอมนับเวลาราชการติดต่อกันให้โดยอาศัยหลักพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญพลเรือนพ.ศ.๒๔๗๑ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะพิจารณา

(ข) กระทรวงการคลังไม่ได้ยอมนับเวลาราชการติดต่อกันให้ จะเป็นด้วยข้าราชการผู้นั้นไม่ได้ขอให้กระทรวงการคลังพิจารณาเสียแต่ในขณะใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการพลเรือน ๒๔๗๑ ก็ได้ หรือในขณะนั้นไม่ปรากฏหลักฐานที่ดี (แต่มาปรากฏภายหลัง)

ดังนี้ ทั้งข้อ (ก) และข้อ (ข) เมื่อมาออกจากราชการขณะนี้ คือสมัยใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน ๒๔๕๒ จะต้องตัดเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญตอนก่อนลาออกทั้งสิ้นตามมาตรา ๑๖ (ค) หรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ ปัญหาในข้อ (ก) ถ้าการที่กระทรวงการคลังยอมต่อเวลาราชการให้ได้กระทำไปในลักษณะที่ได้วินิจฉัยข้อเท็จจริงในขณะทีลานั้นแล้วว่า มิใช่เป็นการลาออกโดยสมัครใจ ก็ต้องต่อเวลาราชการให้ โดยถือข้อเท็จจริงตามที่ได้รับรองไว้แล้วนั้น แต่ถ้าปรากฏว่าคำรับรองว่าต่อให้นั้นได้กระทำโดยไม่ได้วินิจฉัยข้อเท็จจริงในขณะทีลานั้นว่าได้ลาออกโดยสมัครใจ และปรากฏในขณะนี้ว่าการลาออกในครั้งนั้นเป็นการลาออกโดยสมัครใจ ก็ต่อเวลาราชการให้ไม่ได้

ปัญหาในข้อ (ข) ถึงจะปรากฏว่าลาออกโดยเหตุเจ็บป่วยก็ตาม ก็ต่อเวลาราชการให้ไม่ได้

ข้อ ๙

คำถาม เวลาระหว่างไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ แต่เดิมมาไม่มีกฎหมายว่าจะนับเวลาระหว่างนั้นในการคำนวณบำเหน็จบำนาญอย่างไร กระทรวงการคลังถือหลักว่า ถ้าไม่รับเงินเดือนเต็ม นับเวลาราชการให้เต็ม ถ้าได้รับเงินเดือนครึ่งนับเวลาราชการให้ครึ่งหนึ่ง ถ้าไม่ได้รับเงินเดือนเลย ไม่นับเป็นเวลาราชการให้ ต่อมาเมื่อใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญพลเรือน ๒๔๗๔ มาตรา ๑๖ จ. ซึ่งได้ดำเนินการตามพระบรมราชโองการบัญญัติว่า “ข้าราชการที่มีตำแหน่งอัตราเงินเดือนประจำในงบประมาณแผ่นดินรับราชการอยู่แล้วอย่างน้อยหนึ่งปีบริบูรณ์ ถ้ารัฐบาลส่งอนุญาตให้ไปศึกษาวิชาการในต่างประเทศ ให้นับเสมอเต็มเวลาอยู่รับราชการ” ดังนี้ปรากฏว่ามีผู้ขอให้กระทรวงการคลังพิจารณาเวลาระหว่างศึกษา ณ ต่างประเทศมากมาย บางรายมีลักษณะ เช่นตามพระบรมราชโองการ หรือตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญ

๒๔๗๘ กระทรวงการคลังก็ยอมให้นับเป็นเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญให้ แต่บางรายรับตำแหน่งเงินเดือนประจำในงบประมาณแผ่นดิน รับราชการอยู่ไม่ครบหนึ่งปีบริบูรณ์ กระทรวงการคลังก็ไม่ยอมนับเป็นเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญให้ ทั้งนี้เป็นผลเนื่องมาจากระเบียบหรือกฎหมายเก่า แต่ผู้ที่มีเวลาระหว่างศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศไม่ได้ออกจากราชการเสียแต่ในขณะนั้น มาออกจากราชการในขณะนี้ คือขณะใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน ๒๔๘๒ ดังนั้นจะนับเวลาระหว่างศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศของข้าราชการผู้นั้นอย่างไร คำรับรองของกระทรวงการคลังในการที่ยอมให้นับเวลาระหว่างศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศเป็นเวลาราชการก็ดี หรือไม่ยอมนับให้เป็นเวลาราชการก็ดี จะมีผลผูกพันตามกฎหมายใหม่เพียงใดหรือไม่

คำตอบ การนับเวลาต้องเป็นไปตามกฎหมายใหม่ ส่วนคำรับรองหรือไม่รับรองของกระทรวงการคลังนั้น ถ้าไม่ถูกต้องตามกฎหมายใหม่ ก็ไม่ผูกพัน

ข้อ ๑๐

คำถาม คำรับรองหรือคำปฏิเสธของกระทรวงการคลัง ตามปัญหาข้อ (๘) และข้อ (๙) นั้น กระทรวงการคลังเห็นว่า เป็นหลักอันเดียวกัน ต้องวินิจฉัยทำนองเดียวกัน ดังนั้นจะเป็นการถูกต้องหรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ ไม่เหมือนกัน เพราะการลาออกได้ลาออกในขณะที่ใช้กฎหมายเก่า จึงต้องวินิจฉัยตามกฎหมายเก่า แต่การไปศึกษาวิชาในต่างประเทศนั้น กฎหมายใหม่บัญญัติมีความให้เห็นว่า จะไปศึกษามาเมื่อใดก็ตาม ก็ยอมนับต่อให้ จึงต้องเป็นไปตามกฎหมายใหม่ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้ในขณะที่ยังข้าราชการผู้นั้นออกจากราชการ

ข้อ ๑๑

คำถาม ผู้ไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศโดยอยู่ในความควบคุมของรัฐบาลก่อนใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน ๒๔๘๒ ไม่มีกฎหมายบัญญัติให้นับเป็นเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญ ฉะนั้นผู้ที่ออกจากราชการไปแล้ว ก่อนใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน ๒๔๘๒ จึงไม่นับเป็นเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญให้เลย แต่ถ้าผู้นั้นไม่ได้ออกจากราชการ ยังคงรับราชการอยู่ต่อมาจนบัดนี้ (พ.ศ. ๒๔๘๔) ถ้าออกจากราชการเวลานี้ จะนับเวลาระหว่างศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ (สมมติศึกษาเมื่อ พ.ศ. ๒๔๘๑ หรือถอยหลังไปซึ่งเป็นเวลาก่อนกฎหมายบัญญัติให้ประโยชน์) เป็นเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ ต้องนับให้ เพราะกฎหมายให้นับ

ข้อ ๑๒

คำถาม เช่นเดียวกับอุทธรณ์ข้อ (๑๑) แต่ผู้นั้นได้ออกจากราชการไป ก่อนใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน ๒๔๘๒ กระทรวงการคลังจึงคำนวณบำนาญให้รับไปแล้วโดยไม่นับเวลาระหว่างศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศให้แต่ต่อมาภายหลัง

ผู้นั้นได้กลับเข้ารับราชการใหม่ และมาออกจากราชการในขณะนี้ (พ.ศ.๒๔๘๔) ผู้นั้นจะขอให้นับเวลาระหว่างศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ (ซึ่งเดิมให้นับให้) รวมกับเวลาราชการในตอนใหม่ (โดยตัดเวลาระหว่างที่ได้คำนวณบำนาญให้ไปแล้วและเวลาระหว่างรับบำนาญออก) ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญได้หรือไม่ (ถ้าได้จะให้คำนวณโดยหลักเกณฑ์อย่างไร) เพราะเหตุใด

คำตอบ นับรวมให้ไม่ได้ เพราะในการคำนวณเวลาราชการในตอนหลัง มาตรา ๒๓ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน พุทธศักราช ๒๔๘๒ บัญญัติว่าให้คำนวณเฉพาะเวลาราชการในตอนใหม่เท่านั้น

ข้อ ๑๓

คำถาม เช่นเดียวกัน ข้าราชการผู้หนึ่งมีเวลาราชการก่อนไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศไม่ครบหนึ่งปีบริบูรณ์ (เพียง ๙ เดือน) ออกจากราชการเมื่อใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญ ๒๔๗๘ กระทรวงการคลังได้คำนวณบำนาญให้โดยคิดเฉพาะเวลาราชการตอนก่อนไปศึกษา ๙ เดือน รวมกับเวลาราชการตอนหลังที่กลับจากการศึกษาแล้ว สำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญให้ และผู้นั้นได้รับบำนาญตลอดมา ส่วนเวลาระหว่างไปศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศได้ตัดออก เพราะก่อนไปศึกษามีเวลาราชการไม่ครบหนึ่งปีบริบูรณ์ ดังนั้นต่อมาภายหลังข้าราชการผู้นั้นได้กลับเข้ารับราชการใหม่ และมาออกจากราชการขณะนี้ (พ.ศ.๒๔๘๔) จะขอให้นับเวลาระหว่างศึกษา (ซึ่งเดิมไม่นับให้) รวมกับเวลาราชการในตอนใหม่สำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญได้หรือไม่ (ถ้าได้จะให้คำนวณโดยหลักเกณฑ์อย่างไร) เพราะเหตุใด และต่างกับอุทธรณ์ข้อ ๑๒ หรือไม่ ด้วยเหตุใด

คำตอบ นับรวมให้ไม่ได้ เหตุผลเช่นเดียวกับข้อ ๑๒

ข้อ ๑๔

คำถาม มาตรา ๑๖ (ค) แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน ๒๔๘๒ บัญญัติว่า “ข้าราชการผู้ใดลาออกโดยความสมัครใจก่อนถึงกำหนดได้รับบำเหน็จบำนาญ ฯลฯ ถ้าภายหลังกลับเข้ารับราชการใหม่ ห้ามมิให้นับเวลาก่อนลาออก ฯลฯ นั้น ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญ ฯลฯ

“การลาออกนอกจากตามบทบัญญัติในรัฐธรรมนูญจะโดยเหตุใด ๆ ก็ตาม ให้ถือว่าการลาออกโดยสมัครใจทั้งสิ้น”

คำว่า “เวลาก่อนลาออก” ตามมาตรานี้หมายความว่าเพียงใด กล่าวคือ นับตั้งแต่วันแรกเข้ารับราชการเป็นต้นมา(เวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญทั้งหมด) จนถึงวันลาออก ดังนี้ จะเป็นการถูกต้องหรือไม่

ก. สมมติว่า นาย ก. มีเวลาราชการ ๓ ตอน คือเดิมเป็นทหารอยู่ตอนหนึ่ง แล้วลาออกจากราชการ ทางราชการให้เป็นนายทหารกองหนุน (ไม่มีเบี้ยหวัด) แล้วต่อมากลับเข้ารับราชการทางพลเรือนแล้วลาออกจากราชการอีกครั้งหนึ่ง ต่อมากลับเข้ารับราชการใหม่ทางพลเรือนอีก และต่อมาทางราชการได้ให้ออกจากราชการ เพราะหย่อนความสามารถเมื่อวันที่ ๑

กรกฎาคม ๒๕๔๔ ดังนั้นจะนับเวลาราชการของนาย ก. ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญอย่างไร กล่าวคือ จะนับรวมให้ทั้ง ๓ ตอน หรือตัดตอนใดออกบ้าง เพราะเหตุใด

ข. สมมติว่า นาย ก. มีเวลาราชการอยู่ ๓ ตอนคือ ตอนหนึ่งเป็นทหารแล้วลาออก ทางราชการให้เป็นกองหนุน ต่อมากลับเข้ารับราชการใหม่ทางพลเรือน แล้วลาออกจากราชการอีกครั้งหนึ่ง ต่อมา นาย ก. ได้กลับเข้ารับราชการใหม่ทางทหาร และทางราชการทหารได้ให้ออกจากราชการเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๔ ดังนั้นจะนับเวลาราชการของนาย ก. อย่างไร กล่าวคือ จะนับติดต่อกันให้ทั้ง ๓ ตอน หรือจะตัดออกบ้างบางตอนหรือไม่ เพราะเหตุใด

ค. สมมติว่านายพันโท ก. มีเวลาราชการอยู่ ๒ ตอน คือเดิมเป็นทหารแล้วทางราชการพลเรือนขอโอนไป (ขณะรับราชการทางพลเรือนทางราชการทหารสั่งเป็นนายทหารกองหนุน ไม่มีเบี้ยหวัด) แล้วลาออกจากราชการทางพลเรือน (ตามธรรมดาทางราชการทหารต้องสั่งให้นายพันโท ก. เป็นกองหนุนมีเบี้ยหวัด เพราะอายุยังไม่ครบนอกราชการหรือพ้นราชการ) แล้วภายหลังนายพันโท ก. กลับเข้ารับราชการใหม่ทางทหาร (ระหว่างรับราชการใหม่ทางทหารงดเบี้ยหวัด) แล้วทางราชการทหารสั่งให้ออกจากราชการเมื่อวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๔ ดังนั้นจะนับเวลาราชการของนายพันโท ก. ทั้งสองตอน (รวมระยะเวลาระหว่างรับเบี้ยหวัดหนึ่งในส่วนด้วย) ติดต่อกันสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญได้หรือไม่ เพราะเหตุใด โดยอาศัยกฎหมายฉบับใดบังคับ

ง. สมมติว่านายร้อยโท ก. มีเวลาราชการอยู่ ๒ ตอน เดิมเป็นทหารแล้วลาออกทางราชการให้เป็นนายทหารกองหนุน (ไม่มีเบี้ยหวัด หรือมีเบี้ยหวัดก็เช่นเดียวกัน) อย่างหนึ่งและให้เป็นทหารนอกราชการอย่างหนึ่งทั้ง ๒ อย่างนี้ ต่อมาภายหลังนายร้อยโท ก. ได้กลับเข้ารับราชการใหม่ทางพลเรือน ทางราชการให้ออกเพราะเหตุสูงอายุเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๔ ดังนั้นจะนับเวลาราชการของนายร้อยโท ก. ทั้งสองตอนติดต่อกันสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญได้หรือไม่ เพราะเหตุใด โดยอาศัยกฎหมายฉบับใดบังคับ

คำตอบ “เวลาก่อนลาออก” หมายความว่าถึงเวลาราชการตอนที่ผู้นั้นลาออกโดยสมัครใจ

อุทธรณ์ ก. นับเวลาราชการให้เฉพาะตอนที่ ๓ ถึงวันที่ ๑ กรกฎาคม ๒๕๔๔ ที่สั่งให้ออกจากราชการ ส่วนเวลาราชการ ๒ ตอนแรกไม่นับให้ เพราะเป็นตอนที่ลาออกโดยสมัครใจ

อุทธรณ์ ข. คงเอาแต่เฉพาะเวลาราชการตอนต้นมานับรวมกับเวลาราชการตอนที่ ๓ เพราะพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญทหารไม่ห้าม

อุทธรณ์ ค.

ความเห็นฝ่ายข้างมาก

ได้ เพราะเป็นการออกทางราชการทหาร ต้องใช้กฎหมายบำเหน็จบำนาญทหารบังคับ พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญ ทหารบังคับ มาตรา ๑๕ (จ) บัญญัติว่าห้ามมิให้นับเวลาก่อนลาออกเฉพาะเมื่อออกนั้นมิได้เข้าอยู่ในประเภทนายทหารกองหนุน ฉะนั้นจะต้องพิจารณา

ว่า เมื่อนายพันโท ก. ลาออกนั้น เข้าอยู่ในประเภทนายทหารกองหนุน หรือไม่ถ้าเข้าอยู่ในประเภทนายทหารกองหนุน ก็ต้องนับเวลาก่อนลาออกในการคำนวณบำเหน็จบำนาญด้วย

ความเห็นฝ่ายข้างน้อย

จะนับเวลาราชการตอนที่นายพันโท ก. ลาออกเข้ามารวมในการคำนวณบำเหน็จบำนาญไม่ได้ เพราะนายพันโท ก.ลาออกโดยสมัครใจ กฎหมายที่จะมาบังคับใช้ขณะลาออก ก็คือกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน เพราะขณะที่นายพันโท ก.ลาออก นายพันโท ก.รับราชการเป็นข้าราชการพลเรือน

อุทราภรณ์ ง นับเวลาตอนแรกมารวมไม่ได้ เพราะลาออกโดยสมัครใจ ซึ่งตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือนมาตรา ๑๖ (ค) ห้ามไม่ให้นับ

ข้อ ๑๕

คำถาม สมมติว่าเดิมนายร้อยตรี ก. รับราชการทหารแล้วทางราชการทหารได้สั่งให้นายร้อยตรี ก. ออกจากราชการเป็นนายทหารนอกราชการ (จะเป็นด้วยเหตุใดไม่ปรากฏ) ต่อมาภายหลังนายร้อยตรี ก. ได้กลับเข้ารับราชการใหม่ทางทหาร ทางราชการทหารได้สั่งให้ออกจากราชการฐานทุพพลภาพเมื่อวันที่ ๑ สิงหาคม ๒๕๔๒ ดังนั้นจะนับเวลาราชการของนายร้อยตรี ก. ทั้ง ๒ ตอนติดต่อกันในการคำนวณบำเหน็จบำนาญได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ ไม่ได้ เพราะเมื่อออกนั้นไม่ได้เข้าอยู่ในประเภทนายทหารกองหนุน (มาตรา ๑๕ (จ))

ข้อ ๑๖

คำถาม สมมติว่านาย ก. มีเวลาราชการ ๓ ตอน ๆ หนึ่งอาสานงานสงครามแล้วทางราชการให้ออกเป็นกองหนุนตอน ๒ กลับเข้ารับราชการทางกระทรวงมหาดไทย แล้วลาออก ตอน ๓ เข้ารับราชการทางกรมไปรษณีย์แล้วทางราชการให้ออก ดังนั้นจะนับเวลาราชการของนาย ก.ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญอย่างไร

คำตอบ คงนับรวมกันได้แต่เฉพาะเวลาราชการตอน ๑ กับตอน ๓ เท่านั้น ส่วนตอน ๒ นับรวมไม่ได้ เพราะเป็นตอนที่ลาออกโดยสมัครใจ

ข้อ ๑๗

คำถาม แต่เดิมมาผู้ที่ไม่ได้รับเงินเดือนในงบประมาณแผ่นดิน(เว้นเงินบางประเภทที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นำเป็นเวลาราชการได้) ทางราชการไม่นับเป็นเวลาราชการ สำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญให้ ต่อมาได้มีพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน ๒๕๗๘ มาตรา ๑๖ จ. บัญญัติเป็นครั้งแรกว่า “ข้าราชการที่มีตำแหน่งอัตราเงินเดือนประจำในงบประมาณแผ่นดิน ถ้ารัฐบาลสั่งอนุญาตให้ไปทำการใด ๆ ให้นำเสมอเต็มเวลาอยู่รับราชการ ต่อมาพระราชบัญญัติ ๒๕๘๒ ได้บัญญัติดำเนินการตามหลักนี้ ตามมาตรานี้ ผู้ที่ถูกสั่งให้ไปทำการใด ๆ นั้นไม่จำเป็นต้องได้รับเงินเดือนเลย ก็ต้องนับเวลาระหว่างนั้นให้ แต่ถ้าผู้นั้นได้ถูกสั่งให้ไปทำการใด ๆ ก่อนพระราชบัญญัตินี้ (๒๕๗๘) จะนับเวลาระหว่างทำการใด ๆ

ในการคำนวณบำเหน็จบำนาญหรือไม่ เพราะเหตุใด และคำว่า “ทำการใด ๆ” นั้นเป็นคำกว้าง ไม่ทราบว่าจะกินความถึงกรณีใดบ้าง องค์การสาธารณะ องค์การของเอกชน องค์การมูลนิธิองค์การของทรัพย์สินมหากษัตริย์ องค์การของรัฐบาลเอง เช่น การสาธารณสุข รับเงินเดือนจากรายได้สุขาบ้าง จากเงินประเภทค่าใช้สอยบ้าง จากเงินประเภทลูกจ้างบ้าง องค์การศึกษารับจากเงินอุดหนุนบ้าง รับจากเงินรายได้ในการศึกษาบ้าง เหล่านี้จะถือว่าเป็น การใด ๆ หรือไม่ และจะถือหลักอย่างไรจึงจะเป็นการสั่งใช้

คำตอบ ปัญหาในข้อแรก แม้จะถูกสั่งใช้ให้ไปทำการก่อนใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๔๗๘ ก็ให้นับเวลาเหมือนอยู่ในราชการเพราะการนับเวลารับราชการต้องใช้กฎหมายในขณะที่ยังออกจากราชการบังคับ

ปัญหาในข้อหลัง การสั่งให้ไปทำการใด ๆ ที่จะอยู่ในข่ายของมาตรา ๑๖ จ. แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๔๘๒ หรือไม่ ย่อมต้องเป็นไปตามระเบียบซึ่งรัฐบาลกำหนด

ข้อ ๑๘

คำถาม พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน ๒๔๘๒ ห้ามไม่ให้ข้าราชการวิสามัญหรือลูกจ้างได้รับบำเหน็จบำนาญ (มาตรา ๖(๒)) และห้ามมิให้นับเป็นเวลาราชการ สำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญ (มาตรา ๑๖ (ก)) แต่ถ้าหากข้าราชการวิสามัญก็ดี หรือข้าราชการวิสามัญหรือลูกจ้างก็ดี ถูกสั่งให้ไปเป็นข้าราชการวิสามัญหรือลูกจ้างตามมาตรา ๑๖ (จ) ดังนั้นนับเวลาระหว่างเป็นวิสามัญหรือลูกจ้างในการคำนวณบำเหน็จบำนาญหรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ ถ้าเป็นข้าราชการวิสามัญอยู่แล้ว ก็เป็นไปตามคำตอบข้อ ๑๗ ถ้าเป็นข้าราชการวิสามัญหรือลูกจ้าง เวลาราชการที่เป็นข้าราชการวิสามัญหรือลูกจ้างนั้นจะนับสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญไม่ได้

ข้อ ๑๙

คำถาม พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน ๒๔๘๒ มาตรา ๑๖ (จ) บัญญัติว่า “ข้าราชการผู้ใดลาออกไปดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ถ้าภายหลังกลับเข้ารับราชการใหม่ ก็ให้นับเวลาระหว่างที่ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในการคำนวณบำเหน็จบำนาญด้วย” (เพื่งบัญญัติเป็นครั้งแรก ก่อนกฎหมาย พ.ศ. ๒๔๘๒ ไม่เคยบัญญัติเอาไว้เลย)

ตามมาตรา ๑๖ ผู้แทนกระทรวงการคลังเข้าใจว่า ไม่มีผลบังคับแก่ผู้ที่ได้เป็นผู้แทนราษฎรก่อนประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ เพราะได้ขาดจากสภาพข้าราชการไปก่อนใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญฉบับนี้เสียแล้ว ตามความเข้าใจของผู้แทนกระทรวงการคลังนี้จะเป็นการถูกต้องหรือไม่

คำตอบ ต้องนับให้ทำนองเดียวกับคำตอบข้อ ๑๗

ข้อ ๒๐

คำถาม ถ้าขณะนี้ (พ.ศ.๒๕๔๔) ลาออกจากราชการแล้วไม่ได้เป็นผู้แทนราษฎร ถ้าภายหลังกลับเข้ารับราชการใหม่ เวลาตอนก่อนลาออกจะต้องตัดออกหรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ เมื่อไม่ได้ลาออกไปดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร ก็ใช้มาตรา ๑๖ (ฉ) บังคับไม่ได้

ข้อ ๒๑

คำถาม ถ้าขณะนี้ (พ.ศ.๒๕๔๔) นาย ก. ลาออกจากราชการ แต่ไม่ได้ดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร เมื่อไม่เข้าเกณฑ์สุขภาพ สูงอายุ และรับราชการนานแล้ว กระทรวงการคลังไม่ยอมคำนวณบำเหน็จบำนาญให้ เพราะไม่มีลักษณะที่จะได้รับ (ระหว่างนี้ไม่ได้กลับเข้ารับราชการอีก) ต่อถึงสมัยเลือกผู้แทนอีกสมัยหนึ่ง นาย ก. จึงได้รับเลือกเป็นผู้แทนราษฎร ดังนั้นต่อไปอีกหลายปี นาย ก. ได้ออกจากผู้แทนราษฎร เมื่อคราวเลือกใหม่ และได้กลับเข้ารับราชการใหม่ และออกจากราชการเมื่อ พ.ศ.๒๕๐๐ (กฎหมาย ๒๔๘๒ ยังไม่เปลี่ยนแปลง) ดังนั้นจะนับเวลาราชการของนาย ก.อย่างไร

คำตอบ การนับเวลาราชการของนาย ก.ไม่เกี่ยวข้องกับมาตรา ๑๖ (ฉ) เพราะไม่ใช่เป็นการลาออกไปดำรงตำแหน่งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร

ข้อ ๒๒

คำถาม สมมติว่าเดิม นาย ก.รับราชการอยู่ทางกระทรวงมหาดไทยมีเวลาราชการในตอนนี้อยู่ ๕ ปี ภายหลังมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้ไปรับราชการทางสำนักพระราชวัง มีเวลาราชการทางสำนักพระราชวังได้ ๙ ปี ก็ต้องออกจากราชการโดยยุบเลิกตำแหน่งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ เวลาราชการของนาย ก. คงมีรวมได้ ๑๔ ปี(เพราะโอนโดยพระบรมราชโองการนับติดต่อกัน) จะต้องคำนวณเป็นบำนาญให้ แต่บำนาญนั้นจะได้แต่เพียงจำนวนน้อย นาย ก. อยากได้บำเหน็จ เพราะเป็นเงินก้อนใหญ่ นาย ก. จึงได้ทำเรื่องราวและแบบ “ส” ขอรับบำเหน็จเฉพาะเวลาราชการตอนรับราชการสำนักพระราชวัง ๙ ปีเท่านั้น อย่างหนึ่ง และอีกอย่างหนึ่ง นาย ก. ไม่ทราบว่าเวลาราชการตอนอยู่มหาดไทย ๕ ปีนั้น ทางราชการจะนับติดต่อกันหรือไม่และอีกอย่างหนึ่งนาย ก. เข้าใจว่าทางราชการไม่นับติดต่อกัน จึงไม่ได้ทำแบบ “ส” ส่ง และกระทรวงการคลังก็ไม่ทราบว่าก่อนรับราชการทางสำนักพระราชวังนาย ก. มีเวลาราชการทางกระทรวงมหาดไทยอยู่ด้วย จึงได้คำนวณบำเหน็จให้ไป ต่อมา นาย ก. กลับเข้ารับราชการอีกครั้ง (จะเป็นกระทรวงใดก็ตาม) และออกจากราชการในขณะนี้ (พ.ศ. ๒๕๔๔) นาย ก. จะขอให้นับเวลาราชการตอนอยู่กระทรวงมหาดไทย ๕ ปี รวมกับเวลาราชการตอนใหม่ได้หรือไม่เพราะเหตุใด

คำตอบ เวลารับราชการตอนต้นเป็นเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญตอนต้น เมื่อได้คำนวณบำเหน็จบำนาญในครั้งนั้นให้เกิน ๒ ปีแล้ว จะรื้อฟื้นขึ้นให้พิจารณาใหม่ไม่ได้ เพราะฉะนั้นก็จะขอให้นับเวลาราชการตอนอยู่กระทรวงมหาดไทยรวมกับเวลาราชการในตอนใหม่ไม่ได้

ข้อ ๒๓

คำถาม เดิมขุน ก. รับราชการอยู่ทางกรมบัญชีกลาง ๑๒ ปีแต่ทำงานบกพร่องต่อหน้าที่ราชการ จึงให้ออกจากราชการเมื่อ พ.ศ. ๒๔๕๖ ซึ่งเป็นสมัยใช้พระราชบัญญัติเบี้ยบำนาญ ร.ศ. ๑๒๐ และทางราชการได้กรุณาให้เงินเดือนค่าบอกล่วงหน้า ๓ เดือน แต่สมัยนั้นเป็นข้าราชการชั้นสัญญาบัตรมีโอกาสที่ขอบำเหน็จหรือบำนาญตามพระราชบัญญัติเบี้ยบำนาญ ร.ศ. ๑๒๐ ได้ แต่จะเป็นด้วยเหตุใดไม่ปรากฏ ขุน ก. ไม่ขอรับบำเหน็จบำนาญ ต่อมาขุน ก. ได้กลับเข้ารับราชการใหม่ทางกระทรวงมหาดไทยได้ ๙ ปี ก็ต้องออกจากราชการโดยยุบเลิกตำแหน่งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙ ขุน ก. จึงขอรับบำเหน็จเฉพาะตอนที่รับราชการอยู่ทางกระทรวงมหาดไทย ๙ ปี กระทรวงการคลังได้จ่ายให้แล้ว ต่อมาขุน ก. กลับเข้ารับราชการทางมหาดไทยอีก ๖ ปี ก็ต้องออกจากราชการโดยยุบเลิกตำแหน่งเมื่อ พ.ศ. ๒๔๗๕ ขุน ก. ก็ขอรับบำเหน็จเฉพาะเวลาราชการตอนหลังนี้ ๖ ปี และกระทรวงการคลังก็ได้ส่งจ่ายให้อีก ต่อมาขุน ก. ได้กลับเข้ารับราชการใหม่ทางกระทรวงมหาดไทยได้อีก ๘ ปี ทางราชการก็ให้ออกจากราชการเมื่อวันที่ ๑ เมษายน ๒๔๘๔ ขุน ก. จะขอให้นับเวลาราชการตอนอยู่กรมบัญชีกลาง ๑๒ ปี รวมกับเวลาราชการตอนอยู่ทางกระทรวงมหาดไทยครั้งสุดท้ายที่สุด (๘ ปี) ได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ ไม่ได้ ทำนองเดียวกับข้อ ๒๒

ข้อ ๒๔

คำถาม ข้าราชการที่ได้รับบำนาญเดือนละ ๖๐๐ บาท (สูงสุดตามพระราชบัญญัติ) ภายหลังกลับเข้ารับราชการใหม่ และออกจากราชการในขณะนี้ (พ.ศ. ๒๔๘๔) ขอทราบว่าจะขอรับบำนาญเพิ่มเติม หรือรับบำเหน็จแทนบำนาญได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ ไม่ได้ เพราะเมื่อได้รับบำนาญเดือนละ ๖๐๐ บาท สิทธิที่จะรับบำเหน็จไม่เกิดขึ้นอีก

ข้อ ๒๕

คำถาม ผู้ที่ออกจากราชการขณะใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญ ๒๔๘๒ กระทรวงการคลังได้ส่งจ่ายบำนาญให้ตามความประสงค์แล้วผู้นั้นรับบำนาญไปได้ ๙ เดือน (ยังไม่เกินอายุความ) เกิดป่วยเจ็บ เห็นว่าถ้าจะไม่พ้นความตายในเร็ววันหรือจะเป็นด้วยเหตุใดไม่ปรากฏ ผู้นั้นจะขอรับบำเหน็จแทนบำนาญได้หรือไม่ เพราะเหตุใด

คำตอบ จะขอเปลี่ยนไม่ได้ เพราะมาตรา ๒๐ บัญญัติไว้ให้เปลี่ยนได้แต่ในขณะที่ยังรับบำนาญ

ข้อ ๒๖

คำถาม บำเหน็จหรือบำนาญโดยปกติจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีลักษณะประกอบด้วยหลักเกณฑ์ดังต่อไปนี้

๑. ต้องมีเวลาราชการ และ

๒. ต้องได้รับเงินเดือนอัตราประจำในงบประมาณแผ่นดิน เว้นแต่จะเป็นการสั่งใช้ให้ไปทำการใดๆ หรือเวลาศึกษาวิชา ณ ต่างประเทศ

ผู้ที่ทางราชการได้พิจารณาเด็ดขาด ถึงที่สุดแล้ว ว่าไม่ให้ได้รับบำเหน็จหรือบำนาญนั้น จะหมายความว่าไม่ให้นับเวลาราชการตอนที่ถูกต้องสิทธิบำเหน็จหรือบำนาญไปแล้ว ด้วยหรือไม่ โดยอาศัยเหตุผลอย่างไร

คำตอบ จะนับเป็นเวลาราชการหรือไม่ต้องแล้วแต่ข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆ ไป

ข้อ ๒๗

คำถาม ข้าราชการบำนาญผู้ใดกลับเข้ารับราชการใหม่ในสมัยใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๔๗๑ ถ้าเลิกรับบำนาญในระหว่างกลับเข้ารับราชการใหม่จะเป็นด้วย ๑. เงินเดือนใหม่เท่าเดิมก็ดี หรือ ๒. เงินเดือนใหม่สูงกว่าเงินเดือนเดิมก็ดี หรือ ๓. เงินเดือนใหม่น้อยกว่าเงินเดือนเดิม (แต่ไม่ขอรับบำนาญรวมกับเงินเดือนในตอนที่ใหม่) ก็ได้ ทั้ง ๓ กรณีนี้ ด้วยอำนาจของมาตรา ๒๑ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการพลเรือน ๒๔๗๑ เมื่อจะออกจากราชการครั้งหลัง อำนาจของกฎหมายบัญญัติให้นับวันราชการมาบวกคิดบำนาญรวมกับวันราชการในตอนที่ใหม่ให้ (โปรดเป็นที่เข้าใจว่าก่อนกลับเข้ารับราชการครั้งหลัง ผู้นั้นคงได้รับบำนาญตลอดมาไปแล้วจนถึงวันก่อนกลับเข้ารับราชการครั้งหลัง ไม่ได้คืนบำนาญที่ได้รับไปแล้วทั้งหมดเลย) ดังนั้นเมื่อข้าราชการผู้นั้นมาออกจากราชการในสมัยใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน ๒๔๗๘ หรือ ๒๔๘๒ มาตรา ๒๓ จะคำนวณวันราชการของข้าราชการผู้นั้นในการคำนวณบำเหน็จบำนาญอย่างไร กล่าวคือจะนับวันราชการทั้งตอนเดิมรวมกับตอนที่ใหม่ หรือจะนับแต่เพียงในตอนที่ใหม่ตอนเดียว

คำตอบ ถ้ากรณีเป็นไปตาม ๑ และ ๒ ก็นับเวลาราชการ ๒ ตอนต่อกันไม่ได้ โดยต้องนำความในมาตรา ๒๑ วรรค ๑ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๔๗๑ มาใช้บังคับ แต่ถ้ากรณีเป็นไปตาม ๓ ต้องนับเวลาราชการตอนเดิมกับตอนที่ใหม่ติดต่อกัน การที่ข้าราชการผู้นั้นจะออกจากราชการในสมัยใช้พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน พ.ศ. ๒๔๗๘ หรือ ๒๔๘๒ ไม่เป็นข้อสำคัญ เพราะเป็นสิทธิที่ข้าราชการผู้นั้นได้มาแล้วตามความในมาตรา ๒๑ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการพลเรือน พ.ศ. ๒๔๗๑

ข้อ ๒๘

คำถาม ผู้ซึ่งได้รับบำเหน็จเมื่อกลับเข้ารับราชการอีกจะคืนบำเหน็จเพื่อขอนับเวลาราชการตอนก่อนกับตอนที่ใหม่ติดต่อกันก็ได้ แต่กฎหมายในเรื่องนี้บัญญัติอายุความการคืนบำเหน็จไว้ต่างๆ กัน คือ

พระราชบัญญัติเบี้ยบำนาญ ร.ศ. ๑๒๐ มาตรา ๒๐ ต้องบอกคืนแต่เวลาแรกกลับเข้ารับราชการ

พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการพลเรือน ๒๔๗๑ มาตรา ๒๐ ไม่ได้กำหนดอายุความไว้แน่นอนว่าจะให้คืนบำเหน็จเมื่อใด แต่มาตรานี้ได้ยกร่างมาจากมาตรา ๒๕ แห่งพระราชบัญญัติเบี้ยบำนาญ ร.ศ.๑๒๐ ผู้แทนกระทรวงการคลังเข้าใจว่าความมุ่งหมายก็จะเป็นเช่นเดียวกับพระราชบัญญัติเบี้ยบำนาญ ร.ศ.๑๒๐ กล่าวคือต้องคืนบำเหน็จเสียแต่เวลาแรกกลับเข้ารับราชการ แต่ถ้าหากว่าความเข้าใจนั้นไม่ถูกต้อง ก็คงหมายความว่าพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการพลเรือน ๒๔๗๑ ไม่มีกำหนดอายุความ ดังนั้นขอได้โปรดวินิจฉัยว่าพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการพลเรือน ๒๔๗๑ มีกำหนดอายุความการคืนบำเหน็จเมื่อใด หรือไม่

พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน ๒๔๗๘ มาตรา ๒๒ จะบอกคืนได้ภายใน ๔ ปี นับแต่วันกลับเข้ารับราชการ

พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน ๒๔๘๒ ไม่มีบัญญัติเรื่องการคืนบำเหน็จดังเช่นพระราชบัญญัติเก่า ๆ แต่กลับบัญญัติห้ามมิให้นับเวลาราชการก่อนได้รับบำเหน็จในการคำนวณบำเหน็จบำนาญ แต่ทั้งนี้ไม่กระทบถึงสิทธิคืนบำเหน็จเพื่อให้นับเวลาก่อนออกจากราชการในกรณีที่ได้รับบำเหน็จไปก่อนวันใช้พระราชบัญญัติ (มาตรา ๑๖ (ค))

ดังนั้นจึงเกิดเป็นปัญหาว่า ผู้ที่ได้รับบำเหน็จไปแล้วบางรายกลับเข้ารับราชการใหม่ในสมัยใช้พระราชบัญญัติต่าง ๆ กัน และมาออกจากราชการในขณะนี้ (พ.ศ. ๒๔๘๔) จะต้องได้กระทำการคืนบำเหน็จตามเงื่อนไขที่พระราชบัญญัตินั้น ๆ (เว้นพระราชบัญญัติ ๒๔๘๒) กำหนดไว้หรือไม่ จึงจะนับเวลาราชการติดต่อกันให้

และขอทราบว่มาตรา ๑๖ (ค) (เฉพาะเรื่องสิทธิการคืนบำเหน็จเก่า) มีความหมายอย่างไร

คำตอบ ๑. สิทธิที่จะคืนบำเหน็จย่อมเกิดขึ้นในขณะที่ได้รับบำเหน็จนั้น ดังที่พระราชบัญญัติปี ๒๔๘๒ ได้กล่าวรับรองไว้แล้ว

๒. แต่ระยะเวลาที่จะคืน จะมีจำกัดเพียงใดหรือไม่นั้น ต้องเป็นไปตามกฎหมายที่ใช้อยู่ในเวลาที่ผู้นั้นกลับเข้ารับราชการ เพราะการบังคับใช้สิทธิคืนเริ่มขึ้นแต่เวลานั้น

๓. ผลจึงเป็นว่าผู้ที่ได้รับบำเหน็จไปก่อนพระราชบัญญัติ ๒๔๘๒ นั้น มีสิทธิที่จะคืนบำเหน็จให้นับเวลาราชการต่อกันได้ทั้งสิ้น พระราชบัญญัติ ๒๔๘๒ ไม่กระทบกระเทือนถึง

๔. ส่วนจะต้องคืนภายในระยะเวลาเท่าใดนั้น ต้องแล้วแต่ว่าผู้นั้นกลับเข้ารับราชการเมื่อเวลาใช้กฎหมายฉบับใดบังคับ และถ้ากลับเข้ารับราชการภายหลังพระราชบัญญัติ ๒๔๗๘ แม้จะเป็นเวลาภายหลัง ๒๔๘๒ ก็ ต้องใช้ระยะเวลากำหนดตามพระราชบัญญัติ ๒๔๗๘ คือ ต้องคืนภายใน ๔ ปี นับแต่วันกลับเข้ารับราชการ

คำถาม ข้าราชการรับบำนาญไปแล้ว ภายหลังกลับเข้ารับราชการใหม่ กฎหมายเวลานี้ควบคุมไม่ให้เงินเดือนใหม่รวมกับบำนาญเกินเงินเดือนเดิม คำว่า เงินเดือนเดิม ในที่นี้หมายถึงเงินเดือนเดิมครั้งไหน สำหรับผู้ที่ออกจากราชการไปแล้วหลาย ๆ คราว และมีเงินเดือนสุดท้ายไม่เท่ากัน เช่น ออกครั้งที่ ๑ เงินเดือนก่อนออก ๔๐๐ บาท ออกครั้งที่ ๒ เงินเดือนก่อนออก ๖๐๐ บาท และออกครั้งที่ ๓ เงินเดือนก่อนออก ๓๐๐ บาท ดังนั้นถ้ากลับเข้ารับราชการครั้งที่ ๔ จะต้องควบคุมการรับเงินเดือนใหม่รวมกับบำนาญไม่ให้เกินเงินเดือนเดิมครั้งไหน หรือจะถือครั้งที่ได้รับเงินเดือนครั้งสูงสุดเป็นเกณฑ์

คำตอบ “เงินเดือนเดิม” หมายถึงเงินเดือนเดิมครั้งใด ๆ ซึ่งเมื่ออ่านประกอบกับคำว่า “ไม่สูงกว่า” แล้ว ย่อมต้องหมายความว่าเงินเดือนเดิมครั้งที่สูงสุดเพราะถ้าจะไปถือเงินเดือนที่ต่ำกว่านั้นแล้ว ผลจะเป็นว่าเงินเดือนใหม่บวกกับบำนาญนั้นจะต่ำกว่าเงินเดือนเดิมไป

ข้อ ๓๐

คำถาม ครอบครัวของผู้ตายเพราะเหตุปฏิบัติราชการในหน้าที่นั้น จะได้รับบำนาญพิเศษ แต่บำนาญพิเศษนั้นได้ กำหนดเงื่อนไขการหมดสิทธิไว้ในพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญต่าง ๆ กัน ขอทราบว่าคุณได้รับบำนาญพิเศษตามพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญ ร.ศ. ๑๒๐ พ.ศ. ๒๔๗๑ พ.ศ. ๒๔๗๘ และ พ.ศ. ๒๔๘๒ และคงได้รับตลอดมาจนบัดนี้ (พ.ศ. ๒๔๘๔) ดังนั้นกำหนดเวลาและเงื่อนไขในการที่ได้รับบำนาญพิเศษนั้น จะเป็นไปตามกฎหมายเก่าที่ได้รับบำนาญพิเศษหรือเปลี่ยนแปลงไปตามกฎหมายใหม่

คำตอบ กำหนดเวลาและเงื่อนไขในการจ่ายบำนาญพิเศษ ต้องเป็นไปตามกฎหมายที่ให้สิทธิรับบำนาญพิเศษ ตามหลักที่ว่ากฎหมายไม่มีผลย้อนหลัง เว้นแต่จะมีถ้อยคำแสดงให้เห็นเป็นอย่างอื่นในเรื่องนี้กำหนดเวลาและเงื่อนไขในการจ่ายบำนาญพิเศษนี้ ตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญ ๒๔๘๒ ที่ได้แก้ไขเพิ่มเติมในปี ๒๔๘๔ และยังใช้อยู่ในปัจจุบันนั้น ได้กล่าวถึงแต่บำนาญพิเศษที่ไว้ในมาตรา ๒๗, ๒๘ และ ๒๘ ทวิ แห่งพระราชบัญญัติปี ๒๔๘๒ ซึ่งเห็นได้ว่าไม่ย้อนหลังไปบังคับบำนาญพิเศษที่จ่ายตามพระราชบัญญัติฉบับอื่น ๆ อีกประการหนึ่ง ตามมาตรา ๒๙ แห่งพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญ ๒๔๘๒ ที่ได้แก้ไขใหม่ในปี ๒๔๘๔ ซึ่งยังใช้อยู่ในปัจจุบันในวรรค ๗ ได้ให้อำนาจทางราชการเฉพาะแต่ที่จะเข้าควบคุมและจัดการเกี่ยวแก่บำนาญพิเศษของผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะไม่ว่าสิทธิรับบำนาญพิเศษนั้นจะเกิดขึ้นก่อนวันใช้พระราชบัญญัตินี้หรือไม่ จึงเห็นได้ว่านอกจากในเรื่องควบคุมและจัดการเกี่ยวแก่บำนาญพิเศษของผู้ที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะกฎหมายมาตรานี้ไม่มีผลย้อนหลัง

ข้อ ๓๑

คำถาม พระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน ๒๔๘๒ มาตรา ๕, ๑๕ และมาตรา ๑๖ (ก) ได้บัญญัติไว้ความว่า บำเหน็จบำนาญนั้นให้คำนวณ ตามเวลาราชการและตามเงินเดือนอัตราประจำในงบประมาณแผ่นดิน ฉะนั้นเมื่อถือตามบทบัญญัตินี้โดย

เครื่องครัดแล้วผู้ที่ไม่ได้รับเงินเดือนอัตราประจำในงบประมาณแผ่นดิน ก็จะนับเวลาระหว่างนั้นเป็นเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญไม่ได้ ดังนั้นจะเป็นการถูกต้องหรือไม่

แต่ได้เคยมีพระบรมราชโองการโปรดเกล้าฯ ให้นับเวลาของข้าราชการที่ได้รับประโยชน์จากเงิน ๑๐ ประเภท (ดังปรากฏตามสำเนาที่แนบมาพร้อมด้วยแล้ว) เป็นเวลาราชการเพื่อคำนวณบำเหน็จบำนาญให้กระทรวงการคลังได้ถือพระบรมราชโองการนี้เป็นหลักการตลอดมา บัดนี้เมื่อได้พิจารณาทบทวนถึงเรื่องนี้โดยละเอียดแล้ว เห็นว่าขณะที่ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้นับเวลาระหว่างนั้นเป็นเวลาราชการสำหรับคำนวณบำเหน็จบำนาญนั้น อยู่ในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช พระบรมราชโองการ จึงมีผลเช่นเดียวกับกฎหมาย ซึ่งแม้จะขัดกับกฎหมายในบางกรณีก็จำต้องถือว่าพระบรมราชโองการเป็นกฎหมายพิเศษ (พระบรมราชโองการนี้ขัดแย้งกับพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการพลเรือน ๒๔๗๑ มาตรา ๓ วรรค ๒ ซึ่งเป็นกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะนั้น) แต่ในสมัยระบอบรัฐธรรมนูญนี้ ถ้ากล่าวตามหลักการโดยเฉียบขาดแล้ว พระบรมราชโองการที่ขัดกับกฎหมายย่อมไม่มีผลบังคับได้ ปัญหาจึงมีอยู่ว่า จะควรถือพระบรมราชโองการที่กล่าวเป็นหลักการอยู่ตามเดิมหรือจะควรยกเลิกเสียประการใด.

คำตอบ พระบรมราชโองการในสมัยสมบูรณาญาสิทธิราช ย่อมถือเป็นกฎหมายจะนั้นต้องนับว่าเป็นส่วนหนึ่งของพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการพลเรือน ๒๔๗๑ แต่บัดนี้เมื่อมีพระราชบัญญัติบำเหน็จบำนาญข้าราชการฝ่ายพลเรือน ๒๔๗๘ ยกเลิกพระราชบัญญัติปี ๒๔๗๑ และบรรดาบทกฎหมายกฎ และข้อบังคับอื่น ๆ ซึ่งมีข้อความขัดหรือแย้งกับบทแห่งพระราชบัญญัตินั้นเสียแล้วพระราชบัญญัติปี ๒๔๗๑ รวมทั้งพระบรมราชโองการก็เป็นอันถูกยกเลิกไป